

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№ 10

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 446 sahifa.
2025-yil, 10-oktyabr*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate

Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor

Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor

Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor

Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)

Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)

Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer

Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor

Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)

Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE

Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

QAYTA TIKLANUVCHI YASHIL ENERGIYA: BARCHA UCHUN MUHIM MASALA.....	13
Muxiddin Kalonov	
MOLIYAVIY INNOVATSIYALAR: IQTISODIY MOHIYATI, QO‘LLANILISHI VA RIVOJLANISHI.....	19
Quliyev Begimqul Melikovich	
SAVDO KORXONALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STATISTIK TAHLIL USULLARIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI.....	24
Sabirova Oysuluv Shonazarovna	
KORXONANING MEBEL MAXSULOTLARI BOZORIDAGI O‘RNINI KENGAYTIRISH USULLARI	30
Musayeva Shoira Azimovna	
IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSIYA KO‘RSATKICHLARI TIZIMINING FUNKSIONAL JIHATI.....	35
Alabayev Sobitxon	
MAMLAKATIMIZDA MAHSULOTLARNING MUVOFIQLIGINI BAHOLASH AMALIYOTI.....	40
Zakirov Ansabxon Akaidinovich	
ПЕСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНЫХ ОБЛИГАЦИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	48
Саидахмедова Аида Мирзаевна	
KORXONALAR FAOLIYATIDA DEBITOR VA KREDITOR QARZDORLIKNI BOSHQARISH	55
Mirzayev Ozod Furkatovich	
AHOLI PUL DAROMADLARI VA HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISH KO‘RSATKICHLARI O‘RTASIDAGI EKONOMETRIK TAHLIL.....	59
Qodirov Farrux Ergash o‘g‘li	
BUDJET RESURSLARI SHAKLLANISHIDA HUDUDNING SOLIQ SALOHİYATINI OSHIRISH VA MOLIYAVIY BARQARORLIK.....	64
Yuldashev Adhamjon Axadjonovich	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY RIVOJLANISHI TUSHUNCHASIGA NAZARIY YONDASHUVLAR.....	69
Muydinov Xusniddin Nuriddin o‘g‘li	
МЕТОДИКА УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ ПОТОКАМИ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА	73
Минутдинова Лилия Тагировна, Машарипов Озод Алимович	
ГАРМОНИЗАЦИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО	78
Абдужалилова Дилноз Абдусаттаровна	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA SMART TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARBLIGI.....	84
Sobirjonov Muxiddin Toxirjon o‘g‘li	
TO‘LOVGA QOBILIYATSIZLIK HOLATIDAGI KORXONALARDA TUGATISH BALANSINI TUZISH.....	90
Nabiyev Gofurjon Nosirjon o‘g‘li	
O‘ZBEKISTON SANOATINING “YASHIL” IQTISODIYOTGA O‘TAYOTGANLIGI: IMKONIYATLAR VA CHEKLOVLAR	96
Habibullayev Oybek Asliddin o‘g‘li	
YASHIL IQTISODIYOT KONTSEPTSIYASINING EVOLYUTSIYASI VA ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR.....	102
Allayarov Suxrob Rustamovich	
O‘ZBEKISTONDA TO‘G‘RIDAN-TO‘G‘RI CHET EL INVESTITSIYALARINING MILLIY IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI	107
Raxmatov Adxam Itolmasovich, Boynazarova Matluba Xatamovna	

HUDUDIY IJTIMOY TENGLIK VA KAMBAG'ALLIKNI YUMSHATISHDA MEHNAT RESURSLARI OMILLARI.....	114
Durumov Temur G'olibovich	
TRANSPORT TARMOG'I VA MILLIY IQTISODIYOTNING ASOSIY TARMOQLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNI MODELASHTIRISH (SURXANDARYO VILOYATI MISOLIDA)	121
Turayev Baxtiyor Ergashevich, Aymatov Sirojiddin To'raqul o'g'li	
РОЛЬ ЭНЕРГЕТИКИ В ФОРМИРОВАНИИ УСТОЙЧИВОГО РОСТА ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА.....	134
Нигматуллаева Гулчехра Нуруллаевна	
O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM BOZORINING RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI VA UNDA SIFAT MENEJMENTINING ROLI.....	139
Yuldashev Iskandar Bahromovich	
YER QA'RIDAN FOYDALANUVCHILARGA SOLIQ SOLISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	145
Zoxidov Ismatjon Yunusjon o'g'li	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TURIZM INDUSTRIYASIDA INNOVATSION BIZNES-MODELLAR.....	151
Shaxinabonu Choriyeva	
AVTOTRANSPORT – EKSPEDITSIYA XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING KONTSEPSIYASI.....	157
Ergasheva Mukhabbat Abdusamatovna	
“YASHIL” ENERGIYA ISHLAB CHIQRUVCHI KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI SOLIQQA TORTISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	163
Toshemirov To'liqin Toirjonovich	
DAVLAT IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SIYOSIY INSTITUTLARNING ROLI VA UNI KUCHAYTIRISH MEKANIZMLARI.....	166
O. Nurmuradov	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI BANK TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH ASOSLARI	171
Meyliqulov Shaxboz Xolmamat o'g'li	
СВЯЗНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНЫХ И РЕГИОНАЛЬНЫХ СТРАТЕГИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ: ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	176
Ташматов Гайрат Ровшанович, Содиков Авазбек Мадаминович	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI TURIZM SOHASINI RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	183
Zarikeyeva Miyasar Maratovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH TENDENSIYASI.....	187
Saidrahmatova Zuhraxon Saidazim qizi	
O'ZBEKISTON KONCHILIK SANOATI KORXONALARIDA INVESTITSION JARAYONLARNI BOSHQARISH VA INNOVATSION XAVFLARNI KAMAYTIRISH STRATEGIYALARI	192
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
O'ZBEKISTONDA QULAY INVESTITSIYA MUHITINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI.....	196
Xuramov Zafar Rajabaliyevich	
PAHTA-TO'QIMACHILIK KLASTERLARIDA XOMASHYO TA'MINOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING XORIJ DAVLATLAR TAJRIBASI.....	201
Zakirov Abduazim Abdurashidovich	
НОВЫЙ ЭТАП ПРИМЕНЕНИЯ РЫНОЧНЫХ МЕХАНИЗМОВ В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	206
Махкамов Ибраим	
O'ZBEKISTONDA SUG'URTA BOZORINING RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI.....	213
Xushmuradov Oman, Ismoilov Sherzod Ismoil o'g'li	
GLOBALIZATSIYA SHAROITIDA MILLIY IQTISODIYOT NAZARIYASI.....	217
Mo'ydinov Xurshidbek Abdullayevich	
DORIVOR O'SIMLIKLARNI QAYTA ISHLASHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI	221
Usmonov Mirg'ulom Xoshim o'g'li	

BARQAROR IQTISODIY O‘SISHGA YERISHISHDA SUN’IY INTELLEKT TIZIMLARINI QO‘LLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH (XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI MISOLIDA)	227
Nasrulloev Hayotjon Xabibulloevich	
НЕЙРОИНТУИТИВНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И ЕГО РОЛЬ В УПРАВЛЕНИИ РИСКАМИ В БИЗНЕСЕ.....	233
Ягудин Дмитрий Рустамович	
RESURLARNI SOLIQQA TORTISH AMALIYOTINING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI VA ULARNING MILLIY SOLIQ TIZIMIDA QO‘LLASH MASALALARI	240
Nasimdjanoov Yunusjon Zoxidovich	
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI UCHUN QO‘LLANILAYOTGAN SOLIQQA TORTISH MEKANIZMLARI	246
Akbarov Akramjon Ibragimzhonovich	
TO‘QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA “YASHIL” MARKETINGNI JORIY ETISHNING DOLZARB JIHATLARI	250
Bazarova Fayyoza Tuxtamurodovna	
INSON KAPITALI VA IQTISODIYOTNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI.....	255
Muzaffar Raximov	
UY-JOY KOMMUNAL XO‘JALIGINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	259
Odamboyev Oybek Ravshanbek o‘g‘li	
INTERNATIONAL ORGANIZATIONS’ APPROACHES TO ATTRACTING INVESTMENT IN HUMAN CAPITAL	268
Akhmadaliyeva Nikholakhon	
RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI.....	273
Vohobov Hikmatillo Ma‘mirjon o‘g‘li	
ФОРСАЙТ И ЭКОНОМИЧНЫЕ ИННОВАЦИИ КАК ДРАЙВЕРЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ТОРГОВЛИ САМАРКАНДА	280
Tohirova Gullola Mirkamolovna	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI BOSHQARISHDA KASB-HUNAR TA‘LIMI BITIRUVCHILARINING O‘RNI	287
Toshpulatov Sherzod Xaydarkulovich	
DIGITAL TECHNOLOGIES IN ECOTOURISM: INNOVATIVE STRATEGIES FOR ADVANCING GREEN TOURISM.....	292
Barno Erkayeva	
AGROTURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	296
Baymuradova Iroda Shermamatovna, Mardonova Zarifa Numonjonovna	
DAVLAT BUDJET NAZORATI TIZIMINI RIVOJLANTIRISH YO‘NALISHLARI	301
B.Sh.Mirzayev	
YOSHLAR BANDLIGIDA KO‘NIKMALAR NOMUTANOSIBLIGI MUAMMOLARI VA YECHIMLARI.....	307
Rahmatxo‘jayev Axrorxo‘ja Akmal o‘g‘li	
TO‘QIMACHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHİYATINI TAHLIL QILISH VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI BAHOLASH.....	311
Oqboyev Alisher Rasuljanovich	
РЕИНЖИНИРИНГ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ И ИХ РОЛЬ В РАЗВИТИИ БАНКОВСКОГО БИЗНЕСА.....	317
Рахимходжаева Нодира Саидахраловна	
QISHLOQ XO‘JALIGI TA‘MINOT ZANJIRI JARAYONLARINING HOZIRGI HOLATINI TAHLIL QILISH.....	323
Ermonov Farrux	
O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI SHAKILLANTIRISH JARAYONIDA MOLIVAVIY NAZORATNI INNOVATSION TA‘LIM YO‘NALISHLARINI YO‘LGA QO‘YISH ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI.....	329
Turg‘unov Bahtiyor Nuriddinovich	

MARKAZIY OSIYODA SUV RESURSLARINI BOSHQARISH VA HAMKORLIKNING DOLZARB MASALALARI	334
Amanbaev Amanali Orazbaevich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI TURDAGI LOGISTIKA XIZMATLARINING USLUBIY ASOSLARI.....	338
Z. Teshayev	
O'ZBEKISTON AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA XIZMATLARI SOHASINING AMALDAGI HOLATINI TAHLIL QILISH.....	343
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
KORPORATIV BOSHQARUVDA LEADERSHIP 4.0 TAMOYILLARINI JORIY ETISH SAMARADORLIKNI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	349
Ismailov Allayor Rashidovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASH MASALALARI.....	355
Yusupov Farxod Adamboyevich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI O'RNI VA UNI RIVOJLANTIRISHNI USTUVOR YO'NALISHLARI	359
Abdullaeva Nilufar Javdat qizi	
MINTAQADA SANOAT KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHNING SOLISHTIRMA EKONOMETRIK MODELLARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	363
Saatmurotov Shohrux Zafar o'g'li	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA ISTIQBOLLI IMKONIYATLAR	369
Abdurazaqov Jasur Abdunasimovich	
RAQAMLI PLATFORMALAR YORDAMIDA NORASMIY VA YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISHNING QO'SHIMCHA IMKONIYATLARI TO'G'RSIDA.....	374
Nasrullayev Hikmatullo Habibulloyevich	
O'ZBEKISTONDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH MAQSADIDA "XIZMATLAR IPOTEKASI" MOLIYAVIY INSTRUMENTLARINI AMALIYOTGA JORIY QILISH MASALALARI	379
Uskenbayeva Dilnoza Boxodir qizi	
ЭКОНОМИКО-СТАТИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ КАПЕЛЬНОГО ОРОШЕНИЯ ПРИ ВОЗДЕЛЫВАНИИ ЛУКА В ДЖИЗАКСКОЙ ОБЛАСТИ.....	384
Суюнов Шохзодбек Мурод угли	
XORIJIIY DAVLATLAR SANOAT IQTISODIYOTIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH TAJRIBASI (YAPONIYA, KOREYA VA GERMANIYA MISOLIDA)	389
Mansurova Sayyora Baxtiyor Kizi	
KORXONALARDA ISHLAB CHIQRARISH XARAJATLARI HISOBGA OLIHDA XORIY TAJRIBASINI QO'LLASH	395
Raxmatov Baxriddin Baxtiyor o'g'li	
PECULIARITIES OF THE IRRIGATION WATER DELIVERY PAYMENT IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	399
Muminov Sherzod Kholmiraevich	
DIGITALIZATION OF AGRICULTURAL PRODUCTS FOR EXPORT	404
Azimov R.B.	
AHOLI JON BOSHIGA UMUMIY DAROMADLAR HAJMINI TREND MODELLAR ASOSIDA PROGNOZLASH	409
Xolto'rayev Islom Ilhomovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI BANDLIK SHAKLLARI.....	416
Sayipov Begzod Rahimovich	
TIJORAT BANKLARINING YANGI DAVR SHAROITIDA MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASH USULLARI VA INDIKATORLARI	422
Sadikov Iskandar Gayratovich	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARINING SAMARADORLIGINI IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI	427
Ibrohimov Davronbek Muhammadi o'g'li	

MAHALLIY BUDJET SOLIQLI DAROMADLARI BAZASI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SOLIQLAR TA'SIRCHANLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	433
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
TOSHKENT SHAHRIDAGI YIRIK SOLIQ TO'LOVCHILARNING SOLIQ QARZDORLIGI TAHLILI	438
Soipov Boburmirzo Nosirjon o'g'li	

TOSHKENT SHAHRIDAGI YIRIK SOLIQ TO'LOVCHILARNING SOLIQ QARZDORLIGI TAHLILI

Soipov Boburmirzo Nosirjon o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Davlat Soliq qo'mitasi xodimi

Email: b.soipov@gmail.com

ORCID: 0000-0001-9391-077X

Annotatsiya: Mazkur ilmiy ishda Toshkent shahri misolida soliq to'lovchi subyektlar faoliyatining tarmoqlar bo'yicha tahlili amalga oshirilgan. Tadqiqotda U. Petti va A. Smitning soliq siyosatiga oid klassik nazariyalari hamda zamonaviy iqtisodiy sharoitda soliq tizimining samaradorligini ta'minlash masalalari nazariy jihatdan yoritilgan. Shu bilan birga, I. Niyazmetovning soliq tizimidagi samaradorlik va iqtisodiy barqarorlik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik haqidagi ilmiy xulosalari asosida O'zbekistonda olib borilayotgan soliq siyosati tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari davlat soliq siyosatini takomillashtirish, soliq yukining adolatli taqsimlanishini ta'minlash, iqtisodiy faollikni rag'batlantirish va budjet barqarorligini mustahkamlashda amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: soliq tizimi, soliq to'lovchi subyektlar, soliq samaradorligi, qo'shilgan qiymat solig'i, soliq qarzdorligi, iqtisodiy barqarorlik.

Abstract: This scientific work analyzes the activities of taxpayers by sector using the example of the city of Tashkent. The study theoretically covers the classical theories of tax policy by W. Petty and A. Smith and the issues of ensuring the efficiency of the tax system in modern economic conditions. At the same time, the tax policy implemented in Uzbekistan is analyzed based on the scientific conclusions of I. Niyazmetov on the relationship between efficiency and economic stability in the tax system. The results of the study are of practical importance in improving state tax policy, ensuring a fair distribution of the tax burden, and stimulating economic activity.

Key words: tax system, taxpayers, tax efficiency, value added tax, tax debt, economic stability.

Аннотация: В данном научном исследовании проведён анализ деятельности налогоплательщиков по отраслям на примере города Ташкента. В работе теоретически освещены классические налоговые концепции У. Петти и А. Смита, а также вопросы обеспечения эффективности налоговой системы в современных экономических условиях. Кроме того, на основе научных выводов И. Ниязметова о взаимосвязи между эффективностью налоговой системы и экономической стабильностью проанализирована реализуемая в Узбекистане налоговая политика. Результаты исследования имеют практическое значение для совершенствования государственной налоговой политики, обеспечения справедливого распределения налоговой нагрузки, стимулирования экономической активности и укрепления бюджетной стабильности.

Ключевые слова: налоговая система, налогоплательщики, эффективность налогообложения, налог на добавленную стоимость, налоговая задолженность, экономическая стабильность.

KIRISH

O'zbekiston iqtisodiy tizimining barqarorligi va davlat budjeti daromadlarining muhim manbasi soliq tushumlari hisoblanadi. Poytaxt Toshkent shahri respublika miqyosida yirik soliq to'lovchilar jamlangan hudud sifatida alohida o'rin tutadi. Ushbu subyektlar tomonidan soliqlarni o'z vaqtida va to'liq to'lanishi nafaqat budjet intizomini, balki makroiqtisodiy barqarorlikni ham ta'minlaydi. Shu bois yirik soliq to'lovchilarning soliq qarzdorligini o'rganish va tahlil qilish davlat moliyaviy siyosatining samaradorligini oshirish, soliq ma'murchiligini takomillashtirish hamda soliq intizomini kuchaytirishning muhim yo'nalishlaridan biridir.

So'nggi yillarda mamlakatda soliq tizimini soddalashtirish, raqamlashtirish va oshkoralikni ta'minlash borasida bir qator islohotlar amalga oshirilgan. Biroq, ayrim yirik korxonalarda to'lov intizomining buzilishi, aylanma mablag'lar yetishmasligi yoki soliq yukining notekis taqsimlanishi natijasida qarzdorlik holatlari yuzaga kelmoqda. Bu esa budjet tushumlariga salbiy ta'sir ko'rsatib, iqtisodiy barqarorlikni izdan chiqaruvchi omilga aylanishi mumkin. Shu sababli yirik soliq to'lovchilarning qarzdorlik dinamikasini, tarmoqlar bo'yicha

taqsimlanishini hamda uni keltirib chiqaruvchi omillarni tizimli tahlil qilish dolzarb ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

Mazkur tadqiqot Toshkent shahridagi yirik soliq to'lovchilarning soliq qarzdorligini iqtisodiy-statistik usullar yordamida o'rganishga qaratilgan bo'lib, unda qarzdorlik hajmining o'sish yoki kamayish tendensiyalari, tarmoqlar kesimidagi o'zgarishlar hamda mavjud muammolarning sabablari aniqlanadi. Natijalar asosida soliq boshqaruvini takomillashtirish, qarzdorlikni qisqartirish va budget barqarorligini ta'minlash bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Soliqlar paydo bo'lgan davrlardanoq jamiyatda soliqqa tortishning maqbul darajasini belgilash, bu orqali davlat hamda soliq to'lovchilar manfaatlari o'rtasida muvozanatni ta'minlash bilan birga soliq qarzdorligining oldini olish masalasi dolzarb bo'lib kelgan (Niyazmetov I.M. Soliq yukini optimallashtirish: nazariya, uslubiyat va amaliyot. – Toshkent, 2016. – B. 7).

U. Petti soliqqa tortishdagi murakkablikning asosiy sabablaridan biri sifatida xalqning soliq to'lashni istamasligini ko'rsatgan. Bu holat soliqlarni undirishda davlat tomonidan ortiqcha sarf-xarajatlar va qattiq nazorat choralarini qo'llanishiga olib kelishini ta'kidlagan (Afanasev V.S. Voznikovenie klassicheskoy burjuaznoy politicheskoy ekonomii (Uilyam Petti). – M.: Sotsekgiz, 1960. – S. 20–21).

Soliqqa tortishni optimallashtirishning ilmiy-nazariy asoslarini A. Smit rivojlantirib, soliqlarni samarali tashkil etish uchun quyidagi to'rtta "oltin tamoyil"ni ilgari surgan: adolat (tenglik), aniqlik, qulaylik va tejamlilik (arzonlilik) (The Wealth of Nations, Book V, Chapter II, Part II).

Zamonaviy sharoitda O'zbekiston soliq tizimi samaradorligini oshirish masalasi alohida ahamiyat kasb etadi. I. Niyazmetov o'z tadqiqotlarida soliq tizimining samaradorligi unga qo'yiladigan asosiy fundamental talab ekanligini ilmiy asoslab bergan va uning ikki muhim jihatini ajratgan (Niyazmetov I.M. O'zbekiston soliq tizimi: muammolar va takomillashtirish yo'llari. – Toshkent: Moliya, 2017. – 195 b.):

birinchidan, soliq undirish jarayonlari davlat va soliq to'lovchilar uchun imkon qadar arzon, ya'ni kam xarajatli bo'lishi hamda ortiqcha byurokratik to'siqlarga olib kelmasligi lozim;

ikkinchidan, davlat soliq mexanizmi orqali iqtisodiyot va ijtimoiy jarayonlarni avtomatik tarzda samarali tartibga solish imkoniyatiga ega bo'lishi kerak. Ya'ni, soliq vositasida davlat moliyaviy mablag'lar, ishlab chiqarish omillari hamda mehnat va tabiiy resurslardan oqilona foydalanishi zarur.

A. Smitning fikriga ko'ra, soliq to'lovchi shaxs soliqlarni to'lash uchun zarur daromad manbaiga ega bo'lishi lozim. U daromadlarning uchta manbasini ajratgan: yer, kapital va mehnat. Boshqa barcha daromad turlari esa shu uch manbadan kelib chiqadi (Mayburd Ye.M. Vvedenie v istoriyu ekonomicheskoy mysli. – M.: Delo, Vitapress, 1996. – B. 544). Bu yondashuvdan ko'rinadiki, soliqlarni joriy etish natijasida budgetga tushgan mablag'lar miqdori amalda iqtisodiy faoliyat hajmiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

A. Isaev o'zining davlat qarzlarni boshqarishga bag'ishlangan ilmiy tahlilida, davlat daromadlarini kengaytirish uchun soliq tizimini aholining to'lov qobiliyatidan kelib chiqib rivojlantirish zarurligini ta'kidlagan (Isaev A.A. Ocherk teorii i politiki nalogov. – M.: YurInfoR-Press, 2004. – S. 270). Fikrimizcha, bunga, avvalo, soliq to'lovchilarning to'lov intizomini shakllantirish va soliq madaniyatini yuksaltirish orqali erishish mumkin.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi Toshkent shahridagi yirik soliq to'lovchilarning soliq qarzdorligi bo'yicha rasmiy statistika, Davlat soliq qo'mitasi ma'lumotlari hamda tahliliy hisobotlarga asoslanadi. Ma'lumotlar iqtisodiy-statistik usullar, jumladan, solishtirma, dinamik va tuzilmaviy tahlil yordamida qayta ishlanib, qarzdorlik miqdorining o'zgarish tendensiyalari va omillari aniqlanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Soliq qarzdorligining kelib chiqish sabablaridan biri soliq to'lovchilarning o'z majburiyatlarini yetarlicha bilmasligidir. Masalan, Shvetsiyada soliq majburiyatlarini bajarish madaniyati yuqori darajada shakllangan. U yerda soliq to'lovchilar "Biz nega soliqlarni to'lamosligimiz kerak?" degan savolni emas, balki "Biz nega soliqlarni to'laymiz?" degan savolni berishadi. Shvedlar soliqlarni majburiyat sifatida emas, balki jamiyat farovonligini ta'minlovchi zarur vosita sifatida qabul qiladilar. Soliq tushumlari yo'llarni ta'mirlash, ta'lim, sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minot tizimlarini rivojlantirishga sarflanishi ularning ongida aniq tushunchaga ega. Shu bilan birga, Shvetsiyada kompaniyalar moliyaviy hujjatlarining ochiqligi ta'minlangan bo'lib, har bir fuqaroga www.allabolag.se saytida soliq to'lovchining daromadi va to'lagan soliqlari haqida ma'lumot olish imkoniyati yaratilgan (<https://ru.sweden.se/ljudi/nalogi-v-shvesii-lyubov-s-obyazatelstvami/>).

Bu holatni ikki xil talqin qilish mumkin: birinchisi — soliq to'lovchilarning o'z majburiyatlarini bilmasligi, ikkinchisi — bilgan holda ularni bajarmasligidir.

Toshkent shahridagi soliq to'lovchi subyektlarning tarmoq faoliyati bo'yicha 2024-yil tahliliy ma'lumotlariga ko'ra, jami 5412 ta sanoat subyekti mavjud bo'lib, ularning umumiy ulushi 12,6% ni tashkil qiladi. Qo'shilgan qiymat solig'i (QQS) bo'yicha 2% dan ortiq to'lovga chiqqan subyektlar soni 2595 tani tashkil etgan, bu esa 15,2% ulushga teng. Tovar (ish, xizmat) xarid summasiga nisbatan realizatsiya ulushi 50% dan kam bo'lgan subyektlar soni 4273 tani, ya'ni 13,8% ulushni tashkil qiladi. 2024-yil yakuniga ko'ra, QQS to'lamagan subyektlar soni atigi 3 tani tashkil etgan bo'lib, bu jami subyektlar soniga nisbatan 6,1% ni tashkil etadi.

Yuqori soliq to'lovchi sanoat subyektlari orasida soliq qarzlari qisqartirish imkoniyatiga ega korxonalar soni 4980 tani tashkil etib, ularning ulushi 13,2% ga teng. Imtiyoz qo'llanilgan subyektlar soni 797 ta (12,4%) bo'lib, ular uchun ajratilgan mablag' qiymati 154 796 333 661 so'mni tashkil etgan, bu jami mablag'larning 12,2% ini tashkil qiladi. Soliq qarzi mavjud sanoat subyektlari soni esa 1617 ta bo'lib, jami subyektlar soniga nisbatan 14,3% ulushni egallaydi. Qarzdorlik miqdori 102 008 169 806 so'mni tashkil etib, umumiy qarzdorlik summasining 8,4% ini sanoat subyektlari band qilgan.

AYoQSh va metan sohasida soliq to'lovchilar soni sanoat tarmog'iga nisbatan ancha past bo'lib, 274 tani tashkil etadi, bu esa jami soliq to'lovchilarning 0,6% ulushiga teng (1-jadval).

1-jadval. Toshkent shahridagi soliq to'lovchi subyektlarning tarmoq faoliyati bo'yicha qo'shilgan qiymat soliq mezonlari tahlili

№	Soha	Soliq to'lovchi soni	I. Qo'shilgan qiymat solig'i bo'yicha mezonlar			
			Yil boshidan tovar aylanmaga nisbatan to'lovga chiqqan QQS summasi 2 foizdan ko'p bo'lgan subyektlar soni	Tovar (ish, xizmatlar) xarid summasiga nisbatan realizatsiya ulushi 50 foizdan kam bo'lgan subyektlar soni	Yil davomida QQS to'lamagan subyektlar soni	Soliq qarzini qisqartirish imkoniyati mavjud subyektlar soni
Jami		42 822	16 976	30 858	49	37 495
1	Sanoat	5 412	2 595	4 273	3	4 980
2	AYOQSH va metan	274	122	259	-	266
3	Dori-darmon savdosi	1 110	319	986	1	1 055
4	Ulgurji savdo	11 642	4 000	8 621	14	10 450
5	Chakana savdo	3 711	1 249	2 899	2	3 281
6	Qurilish	3 197	1 138	1 822	5	2 811
7	Transport xizmati	1 276	502	884	1	1 147
8	Ta'lim va sog'liqni saqlash	1 281	445	1 065	1	1 005
9	Moliya va IT xizmatlar	1 179	180	995	5	868
10	Boshqa xizmat ko'rsatish	9 912	5 241	6 998	12	8 442
11	Umumiy ovqatlanish	1 137	739	1 007	1	988
12	Qishloq xo'jaligi	157	43	94	-	140
13	Boshqa	1 375	312	793	2	1 108
14	Budjet tashkilotlari va NNTlar	1 159	91	162	2	954

Manba: O'zbekiston Respublikasi Soliq qo'mitasining ma'lumotlari asosida muallif hisob-kitobi.

Yil boshidan tovar aylanmaga nisbatan to'lovga chiqarilgan QQS summasi 2 foizdan ortiq bo'lgan subyektlar soni 122 taga yetgan bo'lib, bu jami ulushning 0,7% ini tashkil etadi. Birinchi klassifikator bo'yicha

tahlilni davom ettiradigan bo'lsak, tovar (ish, xizmatlar) xarid summasiga nisbatan realizatsiya ulushi 50 foizdan kam bo'lgan subyektlar soni joriy yilda 259 tani tashkil etgan (yuqoridagi jadvalga ko'ra). Shu yil davomida qo'shilgan qiymat solig'ini to'lamagan subyektlar aniqlanmagan. Biroq soliq qarzini qisqartirish imkoniyatiga ega bo'lgan subyektlar soni 266 taga teng bo'lib, jami soliq to'lovchilar soniga nisbatan 0,7% ni tashkil etadi.

Ikkinchi klassifikator bo'yicha soliq imtiyozlari qo'llanilgan subyektlar soni 27 ta bo'lib, 2024-yil holatiga ko'ra ularning umumiy pul mablag'i 4 192 787 189 so'mni tashkil qilgan. Bu ko'rsatkich son jihatidan 0,4%, pul qiymati bo'yicha esa 0,3% ni tashkil etadi. So'nggi klassifikatorga ko'ra, qarzdorligi mavjud subyektlar soni 84 ta bo'lib, 0,7% ulushga ega. Qarzdorlikning pul ifodasi 2 708 706 984 so'mni tashkil etadi. AYOQSh va metan sohalarida soliq to'lovchilar soni sanoat tarmog'iga nisbatan ancha past bo'lib, jami qarzdor subyektlar ulushiga nisbatan 0,22% ni tashkil etadi.

Dori-darmon savdosi sohasida soliq to'lovchilar soni 1 110 ta bo'lib, bu jami ulushning 2,5% ini tashkil etadi. Mazkur sohada yil boshidan tovar aylanmaga nisbatan to'lovga chiqarilgan QQS summasi 2 foizdan ortiq bo'lgan subyektlar soni 319 taga teng bo'lib, ularning ulushi 1,8% ni tashkil qiladi. Tovlar (ish, xizmatlar) xarid summasiga nisbatan realizatsiya ulushi 50 foizdan kam bo'lgan subyektlar soni esa 986 ta bo'lib, 3,1% ulushni egallaydi. 2024-yil yakuniga qadar qo'shilgan qiymat solig'ini to'lamagan subyektlar soni 1 taga teng bo'lib, jami ulushga nisbatan 2% ni tashkil etadi. Yuqori soliq to'lovchi sanoat subyektlari orasida soliq qarzlarini qisqartirish imkoniyatiga ega bo'lganlar soni 1 050 taga yetgan bo'lib, bu jami ulushning 2,8% ini tashkil etadi.

Keyingi klassifikator bo'yicha soliq imtiyozlari qo'llanilgan subyektlar soni 92 ta, ulushdagi foizi esa 1,4% ni tashkil qiladi. Ushbu turdagi subyektlarga ajratilgan mablag' miqdori 1 908 506 421 so'm bo'lib, bu jami pul hajmiga nisbatan 0,15% ni tashkil etadi. So'nggi klassifikatorga ko'ra, soliq qarzi mavjud subyektlar soni 284 ta bo'lib, jami ulushning 2,5% ini egallaydi. Qarzdorlik miqdori 3 781 855 661 so'mni tashkil etadi. Jami qarzdorlik summasiga nisbatan 0,31% ulush dori-darmon savdosi sohasi subyektlariga to'g'ri keladi.

Ulgurji savdo sohasi boshqa sohalariga nisbatan eng yuqori ko'rsatkichlarga ega. Soliq to'lovchilar soni 11 642 ta bo'lib, bu jami ulushning 27,1% ini tashkil qiladi. Yil boshidan tovar aylanmaga nisbatan to'lovga chiqarilgan QQS summasi 2 foizdan ortiq bo'lgan subyektlar soni 4 000 ta bo'lib, ularning ulushi 23,5% ni tashkil etadi. Tovlar (ish, xizmatlar) xarid summasiga nisbatan realizatsiya ulushi 50 foizdan kam bo'lgan subyektlar soni esa 8 621 ta bo'lib, 27,9% ulushga ega.

Joriy yil yakuniga ko'ra, ulgurji savdo sohasida qo'shilgan qiymat solig'ini to'lamagan subyektlar soni 14 taga teng. Umuman olganda, sohalar bo'yicha 49 ta shunday subyekt mavjud bo'lib, ulgurji savdo sohasi ularning 28,5% ini tashkil etadi. Soliq qarzlarini qisqartirish imkoniyatiga ega bo'lgan subyektlar soni 10 450 ta bo'lib, jami ulushning 27,8% ini tashkil etadi.

Keyingi klassifikator bo'yicha soliq imtiyozlari qo'llanilgan subyektlar soni 779 ta (12,1%) bo'lib, ularga ajratilgan mablag' 43 238 510 076 so'mni tashkil etgan. Bu qiymat jami pul mablag'iga nisbatan 3,4% ni tashkil etadi. Mazkur sohada soliq qarzi mavjud subyektlar soni 2 738 ta bo'lib, ularning ulushi 24,2% ni tashkil etadi. Qarzdorlik miqdori 376 514 506 870 so'mni tashkil etib, jami qarzdorlik summasining 31% ini ulgurji savdo sohasi subyektlari egallagan.

Chakana savdo sohasida soliq to'lovchilar soni 3 711 ta bo'lib, jami ulushning 8,6% ini tashkil qiladi. Ushbu sohada yil boshidan tovar aylanmaga nisbatan to'lovga chiqarilgan QQS summasi 2 foizdan ortiq bo'lgan subyektlar soni 1 249 taga teng (7,3% ulush). Tovlar (ish, xizmatlar) xarid summasiga nisbatan realizatsiya ulushi 50 foizdan kam bo'lgan subyektlar soni esa 2 899 ta bo'lib, bu 9,3% ulushga teng.

2024-yil yakuniga qadar qo'shilgan qiymat solig'ini to'lamagan subyektlar soni 2 ta bo'lib, jami ulushning 4% ini tashkil etadi. Yuqori soliq to'lovchi sanoat subyektlari orasida soliq qarzlarini qisqartirish imkoniyatiga ega bo'lgan korxonalar soni 3 281 taga yetgan, ularning ulushi esa 8,7% ni tashkil etadi (2-jadval).

2-jadval. Toshkent shahridagi soliq tulovchi subyektlarning tarmoq faoliyati bo'yicha imtiyoz qo'llanilgan subyektlar tahlili

№	Soha	Soliq to'lovchi soni	II. Imtiyoz qo'llanilgan subyektlar	
			soni	summasi
Jami		42 822	6 421	1 263 142 637 668
1	Sanoat	5 412	797	154 796 333 661
2	AYOQSH va metan	274	27	4 192 787 189
3	Dori-darmon savdosi	1 110	92	1 908 506 421
4	Ulgurji savdo	11 642	779	43 238 510 076
5	Chakana savdo	3 711	206	49 858 194 337

6	Qurilish	3 197	197	71 581 080 711
7	Transport xizmati	1 276	264	15 384 778 876
8	Ta'lim va sog'liqni saqlash	1 281	725	132 584 665 579
9	Moliya va IT xizmatlar	1 179	854	180 205 267 795
10	Boshqa xizmat ko'rsatish	9 912	1 718	543 802 529 880
11	Umumiy ovqatlanish	1 137	63	1 890 207 968
12	Qishloq xo'jaligi	157	35	14 282 258 598
13	Boshqa	1 375	103	15 319 328 477
14	Budjet tashkilotlari va NNTlar	1 159	561	34 098 188 099

Manba: O'zbekiston Respublikasi Soliq qo'mitasining ma'lumotlari asosida muallif hisob-kitobi.

Keyingi klassifikator, ya'ni imtiyoz qo'llanilgan subyektlar soni 206 ta bo'lib, ularning ulushi 3,2% ni tashkil etadi. Ushbu turdagi sanoat subyektlariga ajratilgan mablag' qiymati 49 858 194 337 so'mni tashkil etgan. Aniqlangan sonlarni foizga aylantirganda 3,9% natija hosil bo'ladi. Oxirgi klassifikator bo'yicha soliq qarzi mavjud subyektlar soni 864 ta bo'lib, jami soliq to'lovchilar soniga nisbatan 7,6% ulushni tashkil etadi. Qarzdorlik miqdori 60 592 589 410 so'm bo'lib, jami qarzdorlik summasining 4,9% ini chakana savdo sohasidagi subyektlar egallagan.

Navbatdagi qurilish sohasida soliq to'lovchilar soni 3 197 ta bo'lib, bu jami ulushning 7,4% ini tashkil qiladi. Ushbu sohaning QQS bo'yicha mezonlar klassifikatorida yil boshidan tovar aylanmaga nisbatan to'lovga chiqarilgan QQS summasi 2 foizdan ortiq bo'lgan subyektlar soni 1 138 tani tashkil etgan (6,7% ulush). Tovar (ish, xizmatlar) xarid summasiga nisbatan realizatsiya ulushi 50 foizdan kam bo'lgan subyektlar soni 1 822 ta bo'lib, bu 5,9% ulushni tashkil etadi. 2024-yil yakuniga qadar qo'shilgan qiymat solig'ini to'lamagan subyektlar soni 5 ta bo'lib, jami ulushning 10,2% ini tashkil etadi. Yuqori soliq to'lovchi sanoat subyektlari orasida soliq qarzlarini qisqartirish imkoniyatiga ega bo'lganlar soni 2 811 taga yetgan bo'lib, ularning ulushi 7,4% ni tashkil etadi.

Keyingi klassifikator bo'yicha imtiyoz qo'llanilgan subyektlar soni 197 ta (3%) bo'lib, ularga ajratilgan mablag' miqdori 71 581 080 711 so'mni tashkil etadi. Bu qiymat umumiy hajmga nisbatan 5,6% ni tashkil qiladi. So'nggi klassifikator bo'yicha soliq qarzi mavjud subyektlar soni 1 328 ta bo'lib, jami ulushning 11,7% ini egallaydi. Qarzdorlik miqdori 259 350 484 654 so'mni tashkil etib, bu jami qarzdorlik summasining 21,4% ini qurilish sohasi subyektlari egallagan.

Tahlilning keyingi qismida transport xizmati sohasidagi ko'rsatkichlarni ko'rib chiqamiz. Ushbu sohada soliq to'lovchilar soni 1 276 ta bo'lib, jami ulushning 2,9% ini tashkil etadi. QQS bo'yicha mezonlar klassifikatorida yil boshidan tovar aylanmaga nisbatan to'lovga chiqarilgan QQS summasi 2 foizdan ortiq bo'lgan subyektlar soni 502 ta (2,9% ulush). Tovar (ish, xizmatlar) xarid summasiga nisbatan realizatsiya ulushi 50 foizdan kam bo'lgan subyektlar soni 884 ta bo'lib, bu 2,8% ulushni tashkil etadi. 2024-yil yakuniga qadar qo'shilgan qiymat solig'ini to'lamagan subyektlar soni atigi 1 ta bo'lib, jami ulushga nisbatan 2% ni tashkil etadi. Soliq qarzlarini qisqartirish imkoniyatiga ega bo'lgan subyektlar soni 1 147 taga yetgan bo'lib, ularning ulushi 3% ga teng.

Keyingi klassifikator bo'yicha imtiyoz qo'llanilgan subyektlar soni 264 ta (4,1%) bo'lib, ularga ajratilgan mablag' 15 384 778 876 so'mni tashkil etgan. Bu qiymat umumiy mablag'ga nisbatan 1,2% ni tashkil qiladi. So'nggi klassifikator bo'yicha soliq qarzi mavjud subyektlar soni 344 ta (3%) bo'lib, qarzdorlik miqdori 17 348 493 169 so'mni tashkil etgan. Jami qarzdorlik summasining 1,4% ulushi transport xizmati sohasidagi subyektlarga to'g'ri keladi.

Ta'lim va sog'liqni saqlash sohasida soliq to'lovchilar soni 1 281 ta bo'lib, jami ulushning 2,9% ini tashkil qiladi. Yil boshidan tovar aylanmaga nisbatan to'lovga chiqarilgan QQS summasi 2 foizdan ortiq bo'lgan subyektlar soni 445 ta bo'lib, ularning ulushi 2,6% ni tashkil etadi. Tovar (ish, xizmatlar) xarid summasiga nisbatan realizatsiya ulushi 50 foizdan kam bo'lgan subyektlar soni 1 065 ta bo'lib, bu 3,4% ulushga teng. Joriy yilda ushbu sohada qo'shilgan qiymat solig'ini to'lamagan subyektlar soni 1 ta bo'lib, ularning ulushi 2% ni tashkil etadi. Soliq qarzlarini qisqartirish imkoniyatiga ega subyektlar soni 1 005 ta bo'lib, ularning ulushi 2,6% ni tashkil etadi.

Keyingi klassifikator bo'yicha imtiyoz qo'llanilgan subyektlar soni 725 ta (11,2%) bo'lib, ularga ajratilgan mablag' miqdori 132 584 665 579 so'mni tashkil etgan. Bu qiymat umumiy mablag'ga nisbatan 10,4% ni tashkil qiladi. Mazkur sohada soliq qarzi mavjud subyektlar soni 285 ta bo'lib, ulushi 2,5% ni tashkil etadi. Qarzdorlik miqdori 9 794 906 847 so'mni tashkil etib, jami qarzdorlik summasining 0,8% ini ta'lim va sog'liqni saqlash sohasidagi subyektlar egallagan.

Moliya va IT xizmatlari sohasida soliq to'lovchilar soni 1 179 ta bo'lib, jami ulushning 2,7% ini tashkil qiladi. Ushbu sohada yil boshidan tovar aylanmaga nisbatan to'lovga chiqarilgan QQS summasi 2 foizdan ortiq bo'lgan subyektlar soni 180 ta (1% ulush) bo'lib, bu boshqa sohalarga nisbatan past ko'rsatkich hisoblanadi. Tovar (ish, xizmatlar) xarid summasiga nisbatan realizatsiya ulushi 50 foizdan kam bo'lgan subyektlar soni 995 ta (3,2%) ni tashkil etadi. 2024-yil yakuniga qadar qo'shilgan qiymat solig'ini to'lamagan subyektlar soni 5 ta bo'lib, ularning ulushi 10,2% ni tashkil etadi. Soliq qarzlarini qisqartirish imkoniyatiga ega subyektlar soni 868 ta bo'lib, ularning ulushi 2,3% ni tashkil etgan (3-jadval).

3-jadval. Toshkent shahridagi soliq tulovchi subyektlarning tarmoq faoliyati bo'yicha soliq qarzi mavjud subektlar tahlili

№	Soha	Soliq to'lovchi soni	III. Soliq qarzi mavjud subektlar	
			soni	summasi
Jami		42 822	11 288	1 211 914 974 400,78
1	Sanoat	5 412	1 617	102 008 169 806
2	AYOQSH va metan	274	84	2 708 706 984
3	Dori-darmon savdosi	1 110	284	3 781 855 661
4	Ulgurji savdo	11 642	2 738	376 514 506 870
5	Chakana savdo	3 711	864	60 592 589 410
6	Qurilish	3 197	1 328	259 350 484 654
7	Transport xizmati	1 276	344	17 348 493 169
8	Ta'lim va sog'liqni saqlash	1 281	285	9 794 906 847
9	Moliya va IT xizmatlar	1 179	140	2 418 291 802
10	Boshqa xizmat ko'rsatish	9 912	2 733	165 614 649 230
11	Umumiy ovqatlanish	1 137	310	1 485 413 193
12	Qishloq xo'jaligi	157	75	5 137 843 208
13	Boshqa	1 375	389	199 369 553 560
14	Budjet tashkilotlari va NNTlar	1 159	97	5 789 510 008

M

anba: O'zbekiston Respublikasi Soliq qo'mitasining ma'lumotlari asosida muallif hisob-kitobi.

Keyingi klassifikator, ya'ni imtiyoz qo'llanilgan subyektlar soni 854 ta bo'lib, ulushdagi foiz 13,3 ga teng. Bu turdagi sanoat subyektlari uchun ajratilgan mablag' qiymati 180 205 267 795 so'mni tashkil qilgan bo'lsa, bu aniqlangan sonlarni foizga o'tkazganda 14,2 % hosil bo'ladi. Oxirgi klassifikator — soliq qarzlari mavjud subyektlar soni esa atigi 140 ta bo'lib, jamiga nisbatan 1,2 % ulushga ega chiqmoqda. Qarzdorlik miqdorining puldagi ifodasi 2 418 291 802 so'mni tashkil etadi. Jami qarzdorlik mablag'iga nisbatan 0,19 % foiz ulushni moliya va IT xizmatlari subyektlari band qilgan.

Boshqa xizmat ko'rsatish sohasida soliq to'lovchilar soni 9 912 ta bo'lib, bu ulgurji savdo sohasidan keyingi pog'onada turuvchi soha sifatida aniqlangan, jamiga nisbatan 23,1 % ni tashkil etadi. Bu sohaning qo'shilgan qiymat solig'i bo'yicha mezonlar klassifikatorida yil boshidan tovar aylanmaga nisbatan to'lovga chiqqan QQS summasi 2 % dan ko'p bo'lgan subyektlar soni 5 241 tani tashkil qilgan, ya'ni ulushlardagi qiymati 30,8 %. Tovar (ish, xizmatlar) xarid summasiga nisbatan realizatsiya ulushi 50 % dan kam bo'lgan subyektlar soni esa 6 998 ta bo'lib, o'z navbatida 22,6 % ulush qiymatini o'zida saqlagan.

2024-yil yakuniga qadar qo'shilgan qiymat solig'ini to'lamagan subyektlar soni 12 taga teng bo'lib, jamiga nisbatan foiz ulushi 24,4 % ni tashkil etadi. Yuqori soliq to'lovchi sanoat subyektlarining soliq qarzlarini qisqartirish imkoniyati mavjud bo'lgan subyektlar soni 8 442 taga yetgan, 2024-yil yakuniga kelib foizlardagi ulushi 22,5 % ni tashkil etadi.

Keyingi klassifikator, ya'ni imtiyoz qo'llanilgan subyektlar soni 1 718 ta, ulushdagi foiz 26,7 ga teng. Bu turdagi sanoat subyektlari uchun ajratilgan mablag' qiymati 543 802 529 880 so'mni tashkil qilgan bo'lsa, bu aniqlangan sonlarni foizga aylantirganda 43 % hosil bo'ladi. Oxirgi klassifikator — soliq qarzlari mavjud subyektlar soni 2 733 ta bo'lib, jamiga nisbatan 24,2 % ulushga ega. Qarzdorlik miqdori 165 614 649 230 so'mni tashkil etadi. Jami qarzdorlik mablag'iga nisbatan 13,6 % ulush boshqa xizmat ko'rsatish soha subyektlariga to'g'ri keladi.

Umumiy ovqatlanish sohasida soliq to'lovchilar soni 1 137 ta bo'lib, jamiga nisbatan 2,6 % ni tashkil etadi. Bu sohaning QQS bo'yicha mezonlar klassifikatorida yil boshidan tovar aylanmaga qaraganda to'lovga chiqqan QQS summasi 2 % dan ko'p bo'lgan subyektlar soni 739 tani tashkil qilgan, ya'ni ulushdagi qiymati 4,3 %. Tovar (ish, xizmatlar) xarid summasiga nisbatan realizatsiya ulushi 50 % dan kam bo'lgan subyektlar soni esa 1 007 ta bo'lib, 3,2 % ulush qiymatini o'zida mujassam qilgan. 2024-yil yakuniga qadar QQS to'lamagan subyektlar soni atigi 1 taga teng, jamiga nisbatan foiz ulushi 2 % ni tashkil etadi. Yuqori soliq to'lovchi sanoat subyektlarining soliq qarzlari qisqartirish imkoniyati mavjud subyektlar soni 988 taga yetgan bo'lib, 2024-yil yakuniga kelib ulushi 2,6 % ni tashkil etadi.

Keyingi klassifikator, ya'ni imtiyoz qo'llanilgan subyektlar soni 63 ta, ulushdagi foiz 0,91 % ga teng. Bu turdagi sanoat subyektlari uchun ajratilgan mablag' qiymati 1 890 207 968 so'mni tashkil qilgan bo'lsa, bu aniqlangan pul qiymatini foizga o'tkazganda 0,14 % hosil bo'ladi. So'nggi klassifikator — soliq qarzlari mavjud subyektlar soni 310 ta bo'lib, jamiga nisbatan 2,7 % ulushga ega. Qarzdorlik miqdori 1 485 413 193 so'mni tashkil etadi. Jami qarzdorlik mablag'iga nisbatan 0,12 % ulush umumiy ovqatlanish soha subyektlari tomonidan band qilingan.

Qishloq xo'jaligi sohasida soliq to'lovchilar soni boshqa sohalarga nisbatan eng past ko'rsatkichga ega — 157 ta, bu 0,36 % ulushga teng. Yil boshidan tovar aylanmaga nisbatan to'lovga chiqqan QQS summasi 2 % dan ko'p bo'lgan subyektlar soni 43 taga yetgan, bu esa 0,25 % ni tashkil etadi. Birinchi klassifikator bo'yicha tahlilni davom ettirsak, tovar (ish, xizmatlar) xarid summasiga nisbatan realizatsiya ulushi 50 % dan kam bo'lgan subyektlar soni joriy yilda 94 ta bo'lgani yuqoridagi jadvalda aniq ko'rsatilgan. Shu yil davomida QQS to'lamagan subyektlar aniqlanmagan.

Biroq soliq qarzini qisqartirish imkoniyati mavjud subyektlar soni 140 ta bo'lib, jamiga nisbatan 0,37 % ni tashkil etadi. Ikkinchi klassifikator bo'yicha soliq imtiyozlari qo'llanilgan subyektlar soni 35 ta bo'lib, hisoblangan pul mablag'i 14 282 258 598 so'mni tashkil etadi (2024-yil hisobida). Foizdagi ulushlari son bo'yicha 0,54 %, pul qiymati bo'yicha esa 1,13 % ni tashkil etadi. So'nggi klassifikator — qarzdorligi mavjud subyektlar soni 75 ta bo'lib, 0,6 % ulushni egallaydi. Qarzdorlik bo'yicha aniqlangan pul qiymati 5 137 843 208 so'mni tashkil etadi. Qishloq xo'jaligi sohasi jami qarzdor subyektlar orasida 0,45 % ulushga ega.

Boshqa sohada soliq to'lovchilar soni 1 375 ta bo'lib, jamiga nisbatan 3,2 % ni tashkil etadi. Bu sohaning QQS bo'yicha mezonlar klassifikatorida yil boshidan tovar aylanmaga nisbatan to'lovga chiqqan QQS summasi 2 % dan ko'p bo'lgan subyektlar soni 312 tani tashkil qilgan, ya'ni ulushdagi qiymati 1,8 %. Tovar (ish, xizmatlar) xarid summasiga nisbatan realizatsiya ulushi 50 % dan kam bo'lgan subyektlar soni esa 793 ta bo'lib, 2,5 % ulush qiymatini o'zida saqlagan. 2024-yil yakuniga qadar QQS to'lamagan subyektlar soni atigi 2 taga teng, jamiga nisbatan foiz ulushi 4,05 % ni tashkil etadi. Yuqori soliq to'lovchi sanoat subyektlarining soliq qarzlari qisqartirish imkoniyati mavjud subyektlar soni 1 108 taga yetgan bo'lib, 2024-yil yakuniga kelib ulushi 2,9 % ni tashkil etadi.

Keyingi klassifikator, ya'ni imtiyoz qo'llanilgan subyektlar soni 103 ta, ulushdagi foiz 1,6 % ga teng. Bu turdagi sanoat subyektlari uchun ajratilgan mablag' qiymati 15 319 328 477 so'mni tashkil qilgan bo'lsa, bu aniqlangan sonlarni foizga o'tkazganda 1,2 % hosil bo'ladi. So'nggi klassifikator — soliq qarzlari mavjud subyektlar soni 389 ta bo'lib, jamiga nisbatan 3,4 % ulushga ega. Qarzdorlik miqdori 199 369 553 560 so'mni tashkil etadi. Jami qarzdorlik mablag'iga nisbatan 16,4 % ulush boshqa soha subyektlari tomonidan band qilingan.

Tahlilni so'nggi soha — budget tashkilotlari va NNTlar bo'yicha yakunlasak, bu sohada soliq to'lovchilar soni 1 159 ta bo'lib, jamiga nisbatan 2,7 % ni tashkil etadi. Bu sohaning QQS bo'yicha mezonlar klassifikatorida yil boshidan tovar aylanmaga nisbatan to'lovga chiqqan QQS summasi 2 % dan ko'p bo'lgan subyektlar soni 91 tani tashkil qilgan, ya'ni ulushdagi qiymati 0,5 %. Tovar (ish, xizmatlar) xarid summasiga nisbatan realizatsiya ulushi 50 % dan kam bo'lgan subyektlar soni 162 ta bo'lib, 0,5 % ulush qiymatini o'zida mujassam qilgan. 2024-yil yakuniga qadar QQS to'lamagan subyektlar soni 2 taga teng, jamiga nisbatan foiz ulushi 4,05 % ni tashkil etadi. Yuqori soliq to'lovchi sanoat subyektlarining soliq qarzlari qisqartirish imkoniyati mavjud subyektlar soni 954 taga yetgan bo'lib, 2024-yil yakuniga kelib ulushi 2,5 % ni tashkil etadi.

Keyingi klassifikator, ya'ni imtiyoz qo'llanilgan subyektlar soni 561 ta, ulushdagi foiz 8,7 % ga teng. Bu turdagi sanoat subyektlari uchun ajratilgan mablag' qiymati 34 098 188 099 so'mni tashkil qilgan bo'lsa, bu aniqlangan pul qiymatini foizga o'tkazganda 2,6 % hosil bo'ladi. So'nggi klassifikator — soliq qarzlari mavjud subyektlar soni 97 ta bo'lib, jamiga nisbatan 0,85 % ulushga ega. Qarzdorlik miqdori 5 789 510 008 so'mni tashkil etadi. Jami qarzdorlik mablag'iga nisbatan 0,47 % ulush budget tashkilotlari va NNTlar soha subyektlariga to'g'ri keladi.

Soliq to'lovchi qarzini o'zi tan olgan bo'lsa, ogohlantirish olganidan keyin ham qarzini bir oy ichida to'lama, uning mol-mulki hisobidan undirish ishlari davlat soliq xizmati organlarining qarori asosida Majburiy ijro byurosi tomonidan amalga oshiriladi. Bu chora samarali natija berishi kutiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari Toshkent shahridagi yirik soliq to'lovchilar o'rtasida soliq intizomi bosqichma-bosqich mustahkamlanib borayotganini ko'rsatadi. So'nggi yillarda raqamli nazorat tizimlarining joriy etilishi, soliq to'lovchilarga xizmat ko'rsatish sifatining yaxshilanishi va ochiqlik tamoyillarining kengaytirilishi budget tushumlarini barqarorlashtirishga xizmat qilmoqda. Bu jarayon yirik subyektlarning moliyaviy mas'uliyatini oshirib, ularning davlat moliyaviy siyosatidagi ishonchli o'rnini mustahkamlamoqda.

Sohani yanada rivojlantirish uchun soliq ma'murchiligini innovatsion asosda modernizatsiya qilish, korxonalar bilan interaktiv hamkorlik mexanizmlarini kengaytirish va soliq intizomini oshirishga qaratilgan rag'batlantiruvchi chora-tadbirlarni kuchaytirish zarur. Yirik soliq to'lovchilar faoliyatini raqamli tahlil tizimlari orqali boshqarish, soliq yukini optimal taqsimlash hamda moliyaviy barqarorlikni ta'minlash yo'nalishidagi amaliy sa'y-harakatlar poytaxt budjeti daromadlarini yanada oshirishga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi. 2018.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 29 iyundagi "O'zbekiston Respublikasining soliq siyosatini takomillashtirish konsepsiyasi to'g'risida"gi PF-5468-sonli Farmoni.
3. Niyazmetov I.M. Soliq yukini optimallashtirish. –Toshkent, 2016. B.141.
4. Toshmatov Sh.. Korxonalar iqtisodiy faolligini oshirishda soliqlar rolini kuchaytirish muammolari.- Doktorlik ishi. Avtoreferat. T.: 2008
5. Tashpulatova D.Sh. Rivojlangan davlatlar tajribasi asosida O'zbekistonda soliq qarzarini undirishni takomillashtirish istiqbollari. "Milliy iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilishni faollashtirish" mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi ma'ruza tezislari to'plami.-T.: TMI, 2013. B.416.
6. www.soliq.uz – O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasining rasmiy sayti.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Ei.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>